

tegritete, prepoved deportacije), dolžnost poslušnosti, ne zvestobe, obdela tudi odnos do lastnine. V knjigi predstavi odporniška gibanja in samo državljansko vojno (zanimivo, da temu posveti samo eno poglavje knjige, ko pa je ravno to največkrat na tapeti v debatah o naši polpretekli zgodovini): četnike, Protiimperialistično/Osvobodilno fronto (znotraj nje posebej omeni VOS in OZNO), slovenska odporniška gibanja (legije, vaške straže, domobrance).

V drugem delu spregovori o Sloveniji po koncu vojne leta 1945. Pri tem se seveda avtor ne more izogniti problemu mej ter državni reorganizaciji Jugoslavije, tokrat pod komunistično vladavino. V zadnjem delu knjige pa še z očmi pravnega strokovnjaka, ki mora kot Nemec nositi pečat grozljivega nasilja, ki ga je Reich v drugi svetovni povzročil okupiranim narodom, pogleda na prav nič manj grozljive dogodke, ki so se odvijali na naših tleh še mesece po tem, ko je Nemčija kapitulirala in je bil uradno razglašen konec vojne.

Knjiga je za bralca zagotovo zanimiva, čeprav morda sam bralec nima veliko pravnega znanja. Odpira nove poglede na dogajanje v času med in po vojni, predvsem pa je pomembno, da avtor ne interpretira dogodkov "po navdihu ali lastnem prepričanju", temveč poišče razlage v mednarod-

nem javnem in vojnem pravu. Morda lahko avtorju očitamo le to, da so nekatera poglavja prekratka oz. preveč grobo ali površno podana in so s tem premalo natančno obdelana. V korist bralnosti knjige govori tudi dejstvo, da jo ni napisal človek, ki bi imel izkušnjo 50-letnega totalitarizma, ki je dober poskrbel za prepojenost naše mentalitete v duhu "vrednot", ki jih je komunizem zagovarjal, temveč jo je napisal zunanji opazovalec z bogatimi izkušnjami s področja prava.

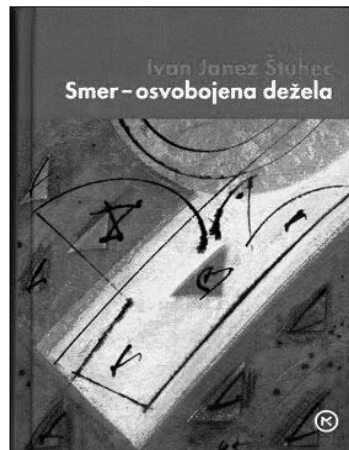
Ob koncu naj vse tiste, ki boste posegli po knjigi, opozorim na zanimivo polemiko, ki sta jo prav zaradi knjige *Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941 – 1946)* imela v Sobotni prilogi Dela zgodovinarica dr. Tamara Pečar Grieser ter dr. mednarodnega kazenskega prava Ljubo Bavcon.

Helena Jaklitsch

* Dieter Blumenwitz: *Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941 – 1946)*, Celovec, Mohorjeva družba, 15.

Ivan Janez Štuhec Smer – osvobodjena dežela

Ljubljana: Mladinska
knjiga, 2005

Med slovenskimi teologi bi težko našli koga, ki je obdobje tranzicije tako zaznamoval kot dr. Ivan J. Štuhec, sicer profesor moralne teologije na teološki fakulteti v Ljubljani in Mariboru, širši javnosti pa znan kot intelektualec "brez dlake na jeziku". Rodil se je leta 1953 v Celju, večino otroštva pa je preživel pri Mali Nedelji v Prlekiji. Po končani gimnaziji v Ljutomeru je najprej študiral pravo, vendar je študij opustil in po služenju vojaškega roka odšel v mariborsko bogoslovno semenišče. Leta 1981 je bil posvečen za duhovnika, kasneje pa je nadaljeval s podiplomskim študijem v Rimu in leta 1988 doktoriral. Po vrnitvi v domovino je postal duhovni asistent mariborskih študentov ter docent na teo-

loški fakulteti, kasneje pa profesor. V času po osamosvojitvi je sodeloval pri urejanju odnosov med Cerkvijo in državo, kasneje pa je bil imenovan za direktorja Zavoda A. M. Slomška, v okviru katerega deluje mariborska škofijska gimnazija. Bil je tudi tajnik sinode oz. plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem, ves čas pa je tudi nastopal v javnih glasilih in bil zaradi jasno izraženih stališč tudi tarča podtikanj ter groženj. Knjiga *Smer - osvobodjena dežela*, ki je izšla ob koncu leta 2005, je tako njegova tretja knjiga. Izšla je manj kot leto dni po izidu knjige *Cerkev - sveta in prekleta*, ki jo je izdala celjska Mohorjeva družba, leta 2002 pa je pri založbi Družina izšla njegova prva knjiga z naslovom *Družbene presoje*.

Že sam naslov obravnavanega dela zveni nekoliko provokativno, saj nakazuje neko avtorjevo vizijo. Naslov bi morda spomnil na vizijo *sproščene Slovenije*, ki so jo leta 1999 z istoimenskim zbornikom artikulirali intelektualci iz kroga Nove revije. Provokativnost naslova pa je ravno v družbenem nesoglasju o tem, česa naj bi bila Slovenija *osvobodjena* - avtorjevo vizijo pa razkrije šele vsebina same knjige, ki je razdeljena na tri velike sklope. Prvi sklop ("Iz dežele božjega poljuba") je predvsem avtobiografski in opisuje mlada leta, ki jih je avtor preživel v domači Prlekiji. Zanimivi so predvsem poudarki na

osebnostnem zorenju avtorja, ko je med počitnicami delal najprej v bolnišnici križniških sester v Bistrici (Friesach) na Koroškem, zatem pa v ljutomerski opekarni ter pivovarni v Ayingu na Bavarskem. Predvsem slednja gastarbajterska izkušnja je bila posebej dragocena, saj je avtor knjige tam srečal izseljenska duhovnika dr. Janeza Zdešarja in dr. Branka Rozmana, ki sta ga seznanila s tedaj v Jugoslaviji zaradi političnih razmer strogo prepovedano literaturo. K avtorjevemu zorenju je pripomoglo tudi služenje vojaškega roka, prelom v njegovem življenju pa predstavlja seznanjenje s študijskimi dnevi Draga, kjer se je srečeval z intelektualci in umetniki, kot so Alojz Rebula, Vinko Ošlak idr. Avtor opisuje tudi svoje izkušnje iz bogoslovja, ko se je zapletel v spor s škofom Grmičem, svoje prijateljstvo s tragično preminulim duhovnikom Frančkom Križnikom ter študijska leta v Rimu. Avtor v tem sklopu dodaja še kritično razmišljanje o sakralni arhitekturi na Slovenskem ter o dveh poglavitnih teoloških smereh dvajsetega stoletja na Slovenskem ter vlogi Ciril-Metodovega društva slovenskih duhovnikov v povojnem obdobju.

Drugi sklop z naslovom "Dežela izgubljenih priložnosti" dr. Štuhec začena z razmišljanjem o papežu Janezu Pavlu II., ki je s svojim pontifikatom močno zaznamoval

Evropo in svet ob koncu dvajsetega stoletja. Avtor tako ugotavlja, da je bila izvolitev Poljaka za papeža sad božje previdnosti (Sveti Duh), saj je papež prišel iz dežele, ki jo je tedaj tlačil boljševistični režim, s svojo moralno avtoriteto pa je pripomogel k padcu berlinskega zidu ter sestopu komunističnih elit z oblasti. Poleg tega je tudi razumel težnjo Slovencev po osamosvojitvi in po njegovem posredovanju je Sveti sedež med prvimi priznal Slovenijo kot državo. Zanimivo je tudi razmišljanje o političnih razmerah po osamosvojitvi ter o dr. Jožetu Pučniku. Glavnina drugega sklopa pa je obsežna kritična refleksija o Cerkvi, kjer avtor že na začetku zapiše, da Cerkve nikoli ni razumel kot zgolj institucijo. V ospredju je zlasti refleksija o položaju Cerkve v Sloveniji v obdobju po osamosvojitvi, njena obremenjenost s starimi in novimi (dostikrat tudi virtualnimi) hipotekami, predvsem pa spopad med dvema idejama o statusu Cerkve: na eni strani geslo *svobodna Cerkev v svobodni državi*, ki upošteva človeka kot osebo, kot državljana in vernika; na drugi strani pa paleoliberalna ideologija, ki Cerkev še vedno obravnava kot državnega sovražnika, ki ga je treba potisniti na rob družbe. Drugi sklop dr. Štuhec zaključuje z razmišljanjem o kulturnem boju, pri čemer izpostavi predvsem šolstvo kot *epicenter*

kulturnega boja in pri tem opiše osebne izkušnje z urejanjem prostorskih težav marioborske škofijske gimnazije.

Tretji sklop z naslovom "Iz Mojzesove dežele" je usmerjen predvsem teološko-antropološko-družbeno, saj obravnava določena aktualna vprašanja v luči moralne teologije, na primer odnose med spoloma ter problem materinstva in očetovstva. Bolj izzivalno pa je vsekakor razmišljanje o človekovi spolnosti, pri čemer se avtor ne izogne niti vprašanju spolnih škandalov, v katere so bili vpleteni duhovniki (pri tem posebej navaja medijsko zamolčane podrobnosti v primeru škofije St. Pölten), ter dilemi glede celibata, pri čemer avtor zavzame stališče, ki bolj kot katoličane prese- neča tiste, ki so imeli doslej o Cerkvu zgolj enostransko pred- stavo - dr. Štuhec namreč z argumenti predstavi predno- sti in slabosti celibata in se zavzame za dvojni princip, to je svobodno odločitev duhov-

nika, ali se odloči za celibat ali pa za družino. Presenetljivo je tudi poglavje o istospol- nih zvezah, kjer avtor navaja, da kongregacija za nauk vere registracijo istospolnih zvez si- cer moralno obsoja, vendar ji ne odreka pravne oblike. Sle- dijo še tri tematsko zelo zani- miva poglavja, in sicer o me- dijih, o krščanstvu in pacifiz- mu ter o odnosu med Cerkvu in lastnino. Predvsem v slednjem lahko naletimo na zanimive naslove, na primer "Ali je bil Jezus komunist", avtor pa se loteva pregleda družbenega nauka Cerkve gle- de odnosa do lastnine in dela.

Skratka, *Smer - osvobodjena dežela* predstavlja nekakšno sintezo razmišljanj, ki bi jo lahko upravičeno poimenovali kot "pot" do nekega cilja. Knji- ga namreč ni niti avtobiogra- fija, niti zbirka razmišljanj, pa tudi ne moralnoteološki učbe- nik - je pa kombinacija vsega naštetega ter v esejističnem slogu napisno življenjsko pri- čevanje katoliškega duhovnika

ter intelektualca. V sami knji- gi lahko prepoznamo navzoč- nost avtorjevih člankov, ki jih je v preteklosti objavljaval v jav- nih občilih. Čeprav branje na trenutke zahteva zbranost in pozornost, je knjiga namenje- na širšemu krogu bralcev (mor- da bi k še lažji berljivosti knji- ge prispevala drugačna razpo- reditev poglavij po sklopih). K temu pripomore tudi dejs- tvo, da knjiga ni izšla pri ka- toliški založbi, kar bi k bra- nju utegnilo pritegniti tudi drugače misleče, predvsem ti- ste, ki so o Cerkvu pomanj- kljivo ter enostransko informi- rani. Z branjem te knjige pa bi utegnil pasti marsikateri predsodek, kar potrjuje tudi sociolog in publicist dr. Ber- nard Nežmah, ki je obravna- vano knjigo v *Mladini* označil za "delo, ki prikaže, da kato- lištvo ni anahronistično obli- ka verovanja, ki ne bi bila spo- sobna misliti dilem in konf- liktov sodobnosti".

Gašper Blažič

Likovna oprema: Zalka Arnšek

Zalka Arnšek se je rodila leta 1962 v slovenski dru- žini v mestu San Carlos de Bariloche v Argentini. Po študiju umetne in domače obrti v Buenos Airesu, se je v delavnicah svojega rodnega mesta učila kiparstva v keramiki in grafike. Poleg rednega pedagoškega likov- nega dela je vodila keramično delavnico v šoli za umetnost "La llave".

Od leta 1990 živi v Sloveniji. Želja po poznavanju in razumevanju slovenskega kulturnega prostora, jo je vodila na študij Etnologije in kulturne antropologije.

Sicer pa nadaljuje svoje likovno delo, ter se še na- prej posveča pedagoškemu poklicu.

Ob priliki kiparkine razstave "Odsevi", novembra 2005 v Dvorani v parku v Krškem je umetnostna zgo- dovinarka Alenka Černelič Krošelj med drugim zapisala:

"Z oblikovanjem uravnotežene, čiste, mehke, oble li- nije in površine, predvsem pa z prefinjeno uporabo svet- lobnih kontrastov, nastajajo male plastike, ki jih čutimo /.../ Ob obvladovanju obrtniških prvin (materiala in teh- nike), je značilnost male plastike Zalke Arnšek prečiščenost linije, ki jo le mestoma dopolnjujejo bolj izdelani detajli, poenostavljene oblike, ki pa so jasne in prepoznavne, ter ustvarjanje ključnih poudarkov (efektov) z naravno barvo materiala, svetlobo in obliko. Človek (siluheta) in interak- cija z drugim človekom je tista nit, na katero kiparka prip- ne svoja čustva in jo "podaljša" do čustev gledalcev".